

Justiits- ja Digiministeerium
info.delta@justdigi.ee

Teie 11.05.2026 nr 8-1/3800-1/

Meie 22.05.2026 nr 5.2-2/12205-2

Eelnõu tagasiside

Sotsiaalkindlustusametile (SKA) on esitatud arvamuse avaldamiseks perekonnaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. SKA tutvus eelnõuga ja esitab selle kohta järgmise arvamuse

1. Eelnõu § 1 punkt 17 (PKS § 164 punkt 1¹). Muudatusega pannakse lapsendamise faktist teavitamise vastutus alaealisele lapsele (teavitatakse „lapse nõudmisel“). See võib tekitada seaduseelnõu eesmärgist vastupidise olukorra – lapsendajapered ei teavita last lapsendamise faktist, sest laps ei ole seda nõudnud. Samas ei pruugi laps teada midagi nõuda, kui ta ei tea, et on lapsendatud. Pakutud sõnastus loob võimaluse erinevateks tõlgendusteks ning vastutus lapsendamise fakti teavitamise osas ei ole jagatud täiskasvanutega. Meie ettepanek oleks selgemalt ära reguleerida, kas ja millal tuleb lapsendajal teavitada lapsendatut lapsendamise faktist. Hetkel on see ebaselge.
2. Eelnõu § 1 punkt 17 (PKS § 164 punkt 1³). Eelnõus ette nähtud võimalus väljastada lapsendatule bioloogiliste vanemate kontaktandmeid vajab täpsustamist. Selgemalt peaks olema määratletud, mida kontaktandmete all silmas peetakse ning millistel alustel ja millises ulatuses neid andmeid väljastatakse. Samuti vajab läbimõttlemist, kuidas toimida juhul, kui SKA andmed on vananenud, puudulikud, nende õigsust ei ole võimalik kinnitada või kui bioloogiline vanem ei soovi kontakti. Võttes arvesse, et lisaks bioloogilise vanemate nimele ja isikukoodile küsitakse ka nende elusoleku/surmaandmeid, tasuks kaaluda, kas ka sellist infot peaks väljastama SKA. Seejuures peaks olema selgemalt määratletud, millise andmekogu andmeid sellisel juhul väljastatakse ning kas andmete avaldamisest tuleks ka teavitada andmesubjekti? Millisel viisil seda teha tuleks ja mis saab juhul kui teavitamine ei õnnestu? Tõenäoliselt oleks üheks lahenduseks tegevuste sidumine rahvastikuregistris oleva aktuaalse teabega, kuna SKA ei ole senini kogunud bioloogiliste vanemate kontaktandmeid sellel eesmärgil, et neid hiljem avaldada lapsendatule. Selgust vajaks ka küsimus, millises ulatuses on lapsendatud isikul õigus saada teavet oma bioloogiliste õdede ja vendade kohta. Ka seda infot küsitakse sageli koos bioloogiliste vanemate infoga.
3. Eelnõu § 1 punkt 19 (PKS § 164 lõiked 9 ja 10). SKA roll täieneb lapsendamisega seotud andmete vahendamisel ja pöördumiste menetlemisel. Lisaks täisealise lapsendatu õigusele saada andmeid lapsendamise fakti, enne lapsendamist kogutud andmete ning bioloogiliste vanemate andmete kohta tuleb edaspidi menetleda ka bioloogiliste õdede ja vendade pöördumisi lapsendatu kohta info saamiseks. Lõike 9 teise lause juures tekib aga vastuolulise eelnevate sõnastustega (ning ka eelnevate aruteludega), kuna SKA ei ole teadlik, kas täisealine lapsendatu on teadlik oma lapsendamise faktist. Selle väljauurimisel (kontaktivõtmine lapsendatuga) ei ole võimalik vältida olukorda, kus SKA ikkagi teavitab lapsendatut ka lapsendamise faktist. Sellega seoses on vajalik täpsustada, millised on SKA toimingute menetluslikud ja õiguslikud alused ning läbi mõelda milliseid küsimusi on vajalik reguleerida seaduse tasandil ja milliseid rakendusaktis. Näiteks võib praktikas tekkida vajadus ühtsete menetluspõhimõtete järele olukordades, kus tuleb kontrollida

pöörduja õigust andmeid saada, hinnata olemasolevate andmete ulatust ja kvaliteeti või otsustada, millisel viisil on andmete väljastamine konkreetsel juhul kõige asjakohasem. Selguse huvides peaks samuti olema kirjeldatud SKA õigus teavitada täisealist lapsendatut lapsendamise faktist (kui ta sellest teadlik ei ole).

4. Eelnõu § 1 punkt 23 (PKS § 164 lõigete 1¹–1⁴) rakendamine pärast 2027. aasta 1. jaanuari võib tähendada SKA jaoks erinevate regulatsioonide paralleelset kohaldamist sõltuvalt lapsendamise ajast. Vajab täpsustamist, millises ulatuses puudutavad bioloogiliste õdede ja vendade pöördumised ka enne 2027. aasta 1. jaanuari toimunud lapsendamisi. Selgus selles küsimuses aitaks ennetada hilisemat tõlgendamisvajadust ning toetaks ühtset menetluspraktikat.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Maret Maripuu
peadirektor

Lisaadressaadid:
Sotsiaalministeerium

Andrus Jürgens
57833628, Andrus.Jurgens@sotsiaalkindlustusamet.ee

Brit Kolpakova
53809054, Brit.Kolpakova@sotsiaalkindlustusamet.ee

Elo Tenusaar
51903792, Elo.Tenusaar@sotsiaalkindlustusamet.ee

Anu Järvepera
533098883, Anu.Jarvepera@sotsiaalkindlustusamet.ee

Kaira Berenstrauch
53366957, Kaira.Berenstrauch@sotsiaalkindlustusamet.ee